

ПРИПИНЕННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Зобов'язальне право – це система цивільно-правових норм, які на засадах юридичної рівності регулюють майнові відносини в галузі товарообігу, а також майнові відносини по відшкодуванню заподіяної шкоди за участю юридичних та фізичних осіб.

Ще в Стародавньому Римі юристи детально розробили процес регулювання зобов'язально-правових відносин, договірну і позадоговірну системи. Глибокі й детальні розробки зобов'язальних відносин римських юристів надовго пережили своїх творців і були сприйняті пізнішими правовими системами. Основні положення римського зобов'язального права ще й досі зберігають свою життєдіяльність.

Зобов'язання являє собою такі правовідносини, в силу яких одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь іншої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Зобов'язання складається з суб'єктів, об'єктів та змісту.

Зобов'язання виникають за таких підстав: договорами та іншими правочинами; внаслідок створення літературних, мистецьких творів, винаходів та інших результатів інтелектуальної діяльності; через заподіяння матеріальної та моральної шкоди іншій особі; інші юридичні факти.

Крім того, зобов'язання можуть виникати безпосередньо з акта цивільного законодавства (наприклад, безпосередньо з акта органів державної влади, органу місцевого самоврядування, з рішення суду). У випадках, встановлених актом цивільного законодавства або договором, підставою виникнення зобов'язань може бути настання або ненастання певної події.

Зобов'язання припиняється частково або в повному обсязі на підставах, встановлених договором або законом.

Згідно з Цивільним кодексом України зобов'язання припиняються: виконанням, зарахуванням, передачею відступного; прощенням боргу; поєднанням боржника і кредитора в одній особі; за домовленістю сторін; внаслідок зміни плану; неможливістю виконання; смертю громадянина або ліквідацією юридичної особи.

Усе це свідчить, що сфера застосування і впливу зобов'язань у цивільно-правовому обороті в будь-якому суспільстві і на будь-якій стадії його розвитку надзвичайно велика.

На основі аналізу правових норм можна зробити наступні висновки:

— договір є не лише підставою виникнення зобов'язання, а й юридичним фактом виникнення договірною зобов'язального правовідношення;

— статті 206, 207 ГК України сформульовані юридично некоректно, оскільки передбачають можливість розірвання або визнання недійсним господарського зобов'язання, а не господарського договору;

— з припиненням строку чинності (дії) договору не завжди повною мірою припиняється саме зобов'язальне правовідношення;

— ч. 4 ст. 631 ЦК України безпідставно обмежує коло правових наслідків, застосовуваних у зв'язку з невиконанням зобов'язання в установленій договором строк, лише мірами відповідальності;

— норми ЦК України, які регулюють припинення зобов'язань, містять прогалину, оскільки не передбачають у зв'язку з цим настання відповідних правових наслідків;

— правочин, спрямований на розірвання договору, є допоміжним по відношенню до такого договору;

— правові наслідки примусового розірвання договору не можуть обмежуватися відшкодуванням збитків, як це передбачено ст. 653 ЦК України, оскільки можуть застосовуватися і інші санкції, передбачені договором чи законом.

Отже, необхідно оновити законодавство в галузі припинення зобов'язань, заповнити прогалини в законодавстві, що регулює підстави, порядок і наслідки припинення зобов'язань і привести його у відповідність з рівнем розвитку суспільства. Оновлення законодавства в галузі припинення зобов'язань сприятиме надійнішому захисту прав і свобод фізичних і юридичних осіб і зменшить кількість спорів, що виникають з підстав припинення зобов'язань.